tektų skirti XII-XIIIa. ir galbūt sieti su per 140m į šiaurę, nuo jo esančiais didžiuliais Pavajuonio (Rekučių) pilkapyno pilkapiais (tarp jų ir didžiausiu Lietuvos pilkapiu (?), kuris siekia 40m skersmens ir l,8m aukščio).

*Romas Jarockis*

## ŠINKŪNU PILIAKALNIO LIEKANŲ TYRINĖJIMAI 1990-1991 M.

Šinkūnų piliakalnis yra Ukmergės raj. Siesikų apyl., šalia Šinkūnų kaimo, numelioruotos pelkės pakraštyje.

Piliakalnis kažkada užėmė 110x150 m plotą ir turėjo 70x77 m dydžio aikštelę. Šiaurinėje-šiaurės rytinėje kalvos pusėje šlaitai siekė iki 5,5 m, o šiaurės vakarinėje ir rytinėje - 4 m aukščio. Nuo iš šiaurės vakarinės - šiaurinės ir šiaurės rytinės pusėse esančių aukštumų piliakalnį skyrė 60-80 m pločio pelkės ruožas.

Piliakalnis archeologinėje literatūroje minimas nuo XIX a. pab., ne kartą lankytas žvalgomųjų ekspedicijų, tyrinėtas 1979 m. MA Istorijos instituto bendradarbės E.Grigalavičienės. Tada įvairiose piliakalnio vietose buvo ištirtas 140 $m^2$ plotas ir konstatuota, kad piliakalnyje esantis kultūrinis sluoksnis ariant yra visiškai sunaikintas. Remiantis šia išvada, piliakalnis buvo atiduotas jau čia pradėtam eksploatuoti karjerui.

1988 m. Šinkūnų piliakalnį aplankiusi žvalgomoji ekspedicija nustatė, kad beveik po 10 metų trukusios karjero eksploatacijos piliakalnis yra praktiškai sunaikintas, o išlikusias vietas su kultūrinio sluoksnio likučiais būtina kuo skubiausiai ištirti.

Nedidele apimtimi Šinkūnų piliakalnio liekanas 1990 ir 1991 metais tyrinėjo, MA LII (vadovas R.Jarockis). Per du sezonus buvusios piliakalnio aikštelės vietoje ir šiaurės

vakarinėje papėdės dalyje ištirtas 130 $m^2$ plotas, užfiksuotas karjero šiaurės vakarinio pakraščio 14 m ilgio atkarpos pjūvis, tyrinėta vėlyvų kapų vieta rytiniame buvusio piliakalnio šlaite, žvalgytas apie 3 km į Šiaurę nuo Šinkūnų piliakalnio esantis Lokinės piliakalnis (Kritkalnis).

Absoliučią radinių daugumą sudaro lipdytų puodų šukės. Iš surinktų 3 960 šukių analizei tinka tik 1 630 vnt. (41,16 %). Daugiausia aptikta brūkšniuotos keramikos 907 vnt. (55,64 %), šiek tiek mažiau lipdytos keramikos lygiu paviršiumi - 442 vnt. (27,11 %), grublėtos keramikos - 182 vnt. (11,16%), gludintos keramikos - 96 vnt. (5,90 %) bei žiestos keramikos 3 vnt. (0,19%). Tyrinėjimų metu taip pat rasti negausūs moliniai, geležiniai, žalvariniai ir akmeniniai radiniai, tarp kurių: molinis dvigubo nupjauto kūgio formos verpstukas, geležinio ietigalio plunksnos nuolauža, žalvarinė įvijėlė, akmeninis galąstuvėlis bei akmeninio kirvio fragmentas. Iš viso buvo ištirti 4 plotai: 2 piliakalnio šiaurės vakarinėje papėdėje, kiti 2 buvusios piliakalnio aikštelės pietvakarinėje dalyje.

Kasinėjimai papėdėje parodė, kad čia esantis kultūrinio sluoksnio storis yra 50-60 cm, jis giliai suartas. Kasinėjimų metu dažnai aptinkami nedideli apdegą akmenys jokios sistemos nesudarė. Tačiau pasiekus 80-100 cm gylį nuo žemės paviršiaus atidengta pailga, 3,5x1,5 m dydžio, pietvakarių-šiaurės vakarų kryptimi ant įžemio gulinti akmenų sankaupa. Ją sudarė įvairūs, nuo 5x7 iki 15x20 cm dydžio, akmenys, kurių dauguma buvo apdegę. Minėtos akmenų sankaupos paskirtis lieka neaiški. Karjero šiaurės vakarinio pakraščio pjūvis parodė, kad kultūrinis sluoksnis Čia formavosi natūralioje įduboje.

Piliakalnio aikštelėje buvęs kultūrinis sluoksnis yra praktiškai sunaikintas, nes ruošiant plotą atviram karjerui beveik visas kalvos viršūnės viršutinis sluoksnis buvo nukastas. Kultūrinis sluoksnis su gausia keramika išliko tik aikštelėje esančiose duobėse. Plote Nr. II, 15-20 cm gylyje,

įžemio fone išryškėjo 10 $m^2$ dydžio tamsi dėmė, ištįsusi šiaurės vakarų - pietryčių kryptimi. Išilgai dėmės buvo padarytas pjūvis, kuris parodė, kad minėta dėmė - tai susilieję dviejų duobių kontūrai. Vienos duobės dydis buvo 3-3,5, kitos - 2,5x1,3 m. Duobių sienelės iš visų pusių nuolaidžios, didžiausias gylis apie 1 m nuo žemės paviršiaus. Be keramikos ir angliukų, duobėse daugiau nieko nerasta. Greičiausiai tai buvę natūralūs kalvos įdubimai, per ilgą laiką užsipildę kultūriniu sluoksniu.

Suardyto piliakalnio rytiniame šlaite aptikti kapai, be abejonės, vėlyvi. Mirusieji dėl kažkokių priežasčių nebuvo palaidoti kaimo kapinaitėse, o užkasti šalia esančioje kalvoje. Senieji kaimo gyventojai neprisimena, kad piliakalnyje kada nors būtų buvusios kapinaitės.

Archeologinių tyrinėjimų metu rasta medžiaga leidžia piliakalnį datuoti I tūkst. - II tūkst. pradžia. Galima manyti, kad Šinkūnų piliakalnis - tai buvusi nuo seno pelkėse (ežere) žmonių gyventa sala. Tikėtina, kad kalva galėjo būti įtvirtinta.

Analogiškas savo paskirtim bei artimas chronologiškai, matyt, buvo ir netoliese esantis Lokinės piliakalnis (Kritkalnis).

*Algimantas Merkevičius*

## KALNELIO ARCHEOLOGIJOS PAMINKLAI

LII 1990 m. tyrė Kalnelio (Sidabrės) pliakalnius, jų aplinką ir greta piliakalnių esantį Užupių kapinyną. Jie yra Joniškio raj., Pociūnų apyl.; (žr. šiame leidinyje. A.Merkevičius. Užupių kapinyno tyrinėjimai), 3 km į vakarus nuo Joniškio, abipus plento Joniškės-Žagarės (pav.).

Kalnelio archeologiniai paminklai literatūroje minimi jau nuo seno. Jie siejami su istorine žiemgalių pilimi Sidabre ir Joniškio miesto pradžia. Pirmąsias žinias apie minimus paminklus randame jau XIX a. antroje pusėje Latvijos